Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Zitting 1982–1983

16 652 Wijziging van enige bepalingen van het Wetboek van Strafvordering inzake het dagvaarden en horen van getuigen en deskundigen ter terechtzitting

Nr. 6

MEMORIE VAN ANTWOORD
Ontvangen 10 augustus 1983

Algemeen

Met belangstelling heb ik kennis genomen van het voorlopig verslag dat naar aanleiding van het wetsontwerp inzake het dagvaarden en horen van getuigen en deskundigen ter terechtzitting is uitgebracht. Daarbij heb ik met voldoening vastgesteld dat alle fracties die hebben gereageerd zich konden verenigen met de strekking en de opzet van het wetsontwerp. Ik hecht er aan er op te wijzen dat het voorbereidende werk door de Commissie partiële herziening strafvordering is verricht. Tot mijn spijt heeft de meer urgent geachte wetgevende arbeid op het departement ertoe geleid dat de beantwoording van het voorlopig verslag dat is vastgesteld op 28 mei 1981, enige tijd op zich heeft laten wachten. Hieruit mag evenwel niet de conclusie worden getrokken dat ik geen belang zou hechten aan een spoedige voortgang van de behandeling van het wetsontwerp.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten allereerst op dat tussen de belangen van opsporing, vervolging en berechting enerzijds en de belangen van verdachte en verdediging anderzijds, een compromis gevonden dient te worden. Deze leden waardeerden het dan ook bijzonder dat de rechtspositie van de verdachte wordt versterkt, zeker door de bepaling van artikel 280, achtste lid, dat het niet nakomen van een aantal voorschriften met nietigheid bedreigt. Betreurd werd echter dat de bestaande rechten van de verdachte en de verdediging worden verkort. Zowel de officier van justitie als de rechter krijgen de bevoegdheid om getuigen te weigeren, zij het met het oog op chicanes van de kant van de verdachte. De leden van de P.v.d.A.-fractie vermochten echter niet in te zien dat het in Nederland om een wezenlijk probleem gaat. Procesobstructies, zoals die zich in de Bondsrepubliek tijdens de Rote Armee Fraktion-processen voordoen, komen hier te lande toch nauwelijks voor. In de praktijk heeft het oproepen van een groot aantal getuigen door de verdachte uiterst zelden geleid tot een probleem van enig formaat.

Naar aanleiding hiervan merk ik het volgende op. Het wetsvoorstel beoogt een antwoord te geven op verschillende problemen die zich in de praktijk hebben voorgedaan. Niet alleen misbruik van het strafprocesrecht met het oog op procesobstructie doet zich voor. Verdachten kunnen ook hoogwaardigheidsbeklederS als getuigen doen dagvaarden kennelijk met geen ander doel dan om de publieke aandacht voor hun proces te trekken

(HR 15 juni 1976, NJ 1977, no. 21). Daarnaast kunnen verdachten het oogmerk hebben het strafprocesrecht te gebruiken voor politieke propaganda (HR 10 januari 1978, NJ 1978, no. 595). Soms lijkt ook de neiging bespeurbaar autoriteiten als getuige te dagvaarden ten einde hun beleid bij de handhaving van de openbare orde, in de rechtszaal aan de orde te stellen. Het gaat daarbij in de regel om een vervolging ter zake van openlijke geweldpleging tijdens ongeregeldheden. Wanneer de toetsing van dit beleid niet van belang is voor de beoordeling van de strafwaardigheid van de telastegelegde feiten, ligt een verschijning van de betrokkenen in de *rechtszaal minder in de rede, te meer waar in onze democratische samenleving* een verantwoordingsplicht voor het optreden van de met de ordehandhaving of gezagsuitoefening belaste autoriteiten bestaat tegenover vertegenwoordigende lichamen zoals parlement en gemeenteraad. Verder kunnen verdachten het proces traineren wanneer het gaat om een getuige die in het buitenland is gedetineerd (HR 13 maart 1979, NJ 268), of wanneer de getuige onvindbaar is (HR 17 oktober 1972, NJ 1973, no. 19). Blijkens de geciteerde arresten heeft de rechtspraak voor veel van de in de praktijk gebleken problemen een oplossing gevonden. Het lijkt juist de wet in overeenstemming te brengen met het aldus gevormde recht. Ik wijs hierbij op de opmerking van de Commissie partiële herziening strafvordering dat buitenlandse wetgevers, die met soortgelijke problemen zijn geconfronteerd, door middel van ad hoc-regelingen zijn opgetreden tegen een (vermeend) onredelijk gebruik van strafprocessuele bevoegdheden. De commissie voert aan dat de ervaring heeft geleerd, dat zulke wetswijzigingen meer dan eens tekorten vertonen op het punt van een redelijke afweging van alle in het geding zijnde belangen. Zij wijt dit aan de druk die van bepaalde concrete gebeurtenissen is uitgegaan en de daaruit voortvloeiende haast bij de opstelling van de desbetreffende bepalingen (zie Tweede Kamer, zitting 1980–1981, 16652, nr. 4, blz. 5).

De leden van de P.v.d.A.-fractie merkten voorts op dat de aanvankelijke weigering van een deskundige of een getuige om aan verdachtes verzoek te voldoen, de waarde van een afgelegde verklaring zo twijfelachtig kan doen uitvallen, dat de verdachte als regel wel zijn verzoek zelf zal intrekken.

Deze veronderstelling lijkt mij juist, maar gaat er van uit dat de verdachte steeds het oogmerk heeft dat de getuige iets te zijner ontlasting aanvoert. Zoals uiteengezet kunnen verdachten echter ook andere bedoelingen hebben met het oproepen van getuigen.

De hier aan het woord zijnde leden vroegen verder of niet artikel 1, derde lid van de Wet tarieven in strafzaken voldoende waarborg vormt, daar ingevolge dat artikel de vergoeding voor tijds-, verzuim-, reis- en verblijfkosten verbonden aan het oproepen van getuigen en deskundigen ten laste van de verdachte komen. Met deze leden ben ik het eens dat van deze bepaling ongetwijfeld enige remmende werking zal uitgaan. Blijkens de genoemde praktijkvoorbeelden – en er zijn er meer – vormt deze bepaling echter onvoldoende tegenwicht om misbruik van procesrecht te voorkomen. De bepaling van het voorgestelde artikel 263, vierde lid, kan daarom niet worden gemist.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten de bevoegdheid die het wetsontwerp aan de officier van justitie beoogt te verlenen om een door de verdachte opgegeven getuige te weigeren, in strijd met het beginsel van gelijkwaardigheid van partijen (equality of arms), zoals tot uitdrukking gebracht in de internationale jurisprudentie over artikel 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. De Europese Commissie acht de weigering van een getuige, indien de *rechter* meent dat zijn verklaringen niet relevant zouden zijn, in overeenstemming met het verdrag. De aan het woord zijnde leden achtten de in het wetsontwerp voorgestelde regeling in dit licht onvoldoende, omdat daarin slechts is voorzien in rechterlijke toetsing achteraf. Deze toetsing zou naar hun oordeel al in eerste aanleg aan de rechter moeten zijn opgedragen. Zij hechtten hier te meer aan omdat niet zelden zowel in de publieke opinie als bij de staande magistratuur de mening zou hebben postgevat dat de rechter veelal het oordeel van het openbaar ministerie over dergelijke beslispunten deelt.

Naar aanleiding hiervan merk ik op dat het beginsel van de gelijkwaardigheid van de partijen niet met zoveel woorden in het verdrag genoemd wordt, doch wordt afgeleid uit de eis dat een verdachte recht heeft op een eerlijke behandeling van zijn zaak (fair trial). Het beginsel van de «equality of arms» vindt zijn oorsprong vooral in de Angelsaksische rechtstelsels die in ver gaande mate als accusatoir kunnen worden gekenschetst. Deze gaan ervan uit dat de verdachte zich tegen een beschuldiging teweer mag stellen met in beginsel dezelfde middelen als waarover de aanklager beschikt. In Nederland gold tot 1926 een strafprocesrecht met een althans in het gerechtelijk vooronderzoek sterk inquisitoire inslag. De verdachte wordt daarbij in beginsel gezien als voorwerp van onderzoek. De memorie van toelichting bij het wetsontwerp dat uiteindelijk heeft geleid tot het thans geldende Wetboek van Strafvordering – afgezien van nadien op onderdelen aangebrachte wijzigingen – kenschetst het nieuwe procesrecht in vergelijking tot het vorige als gematigd accusatoir. Het «gematigde» komt daarin tot uitdrukking dat een evenwicht is gezocht tussen enerzijds het belang van de samenleving bij een doelmatige en doeltreffende opsporing en vervolging en anderzijds het belang van de verdachte zich te kunnen verweren tegen een beschuldiging die tegen hem wordt ingebracht. Uiteraard dient er voor te worden gewaakt dat niet een zodanige ongelijkwaardigheid tussen de bevoegdheden van het openbaar ministerie en van de verdachte in het leven wordt geroepen dat niet meer kan worden gesproken van een eerlijk proces in de zin van het Europees Verdrag.

De eis van een eerlijk proces is meer in het bijzonder uitgewerkt in artikel 6, derde lid, onder d, van het verdrag voor het oproepen en horen van getuigen. De Hoge Raad heeft in zijn uitspraak van 13 januari 1981 (NJ 1981, nr. 79) geen aanleiding gezien de weigering van de officier van justitie door de verdachte opgegeven getuigen te dagvaarden te wraken. De Europese Commissie heeft in haar uitspraak van 11 december 1981, nr. 9433/81 (NJ 1982, nr. 142, blz. 533 onder c) deze handelwijze uitdrukkelijk niet in strijd geacht met het genoemde artikellid, omdat van het bewijs dat de verdachte aanbood te leveren redelijkerwijs niet kon worden verwacht dat het zou bijdragen aan de opheldering van de zaak en waarschijnlijk zelfs in bepaalde opzichten onnodig uitstel zou veroorzaken. Ik acht derhalve het wetsontwerp niet in strijd met het Europees Verdrag.

Toekenning van de bevoegdheid aan de rechter door de verdachte opgegeven getuigen niet op te roepen, lijkt mij een onnodige verzwaring van de strafrechtelijke procedure. Dit zou ertoe kunnen leiden dat

– hetzij alle getuigen vanwege de officier van justitie zouden moeten worden opgeroepen waarna ter zitting de rechter zou moeten bezien bij welke niet-verschenen getuigen hij wil afzien van de gebruikmaking van zijn bevoegdheid ingevolge artikel 280 van het Wetboek van Strafvordering,

– hetzij in een soort voorprocedure de rechter beslist in een geschil tussen de verdachte en de officier van justitie over de getuigen die op de lijst moeten worden opgenomen.

In het eerste geval zouden opgeroepen getuigen – ik denk bij voorbeeld aan hoogwaardigheidsbekleders of personen die denken dit te zijn – bij hun oproeping niet weten in hoeverre hun aanwezigheid in het strafproces nodig wordt geacht. Het is aannemelijk dat zij dan een bevel ingevolge artikel 282 zullen afwachten. Anderzijds is denkbaar dat opgeroepen getuigen voor niets zullen verschijnen omdat de rechter van hun verhoor afziet omdat dit bij voorbaat als overbodig of nutteloos moet worden aangemerkt. In het tweede geval zou een extra procedure worden gecreëerd die de strafrechtelijke procedure zou verlengen en zou leiden tot een hogere werkbelasting voor de rechterlijke macht, zonder noemenswaardige voordelen. Mijn laatste bezwaar tegen deze suggestie is dat een dergelijke regeling een stap terug zou betekenen ten opzichte van de mogelijkheden die de jurisprudentie inmiddels heeft geopend.

Het bezwaar dat niet zelden de rechter de mening van het openbaar ministerie lijkt te delen, berust grotendeels op schijn. Het openbaar ministerie anticipeert op het te verwachten oordeel van de rechter omdat

deze uiteindelijk het laatste woord heeft. In een afgewogen systeem van bevoegdheden van enerzijds het openbaar ministerie dat voorlopige maatregelen treft, een beslissing van de rechter vordert en deze adviseert, en anderzijds de rechter die in nagenoeg alle gevallen een uiteindelijk oordeel geeft, is het onvermijdelijk dat de publieke opinie niet steeds duidelijk is hoe de verhoudingen liggen. Dit is echter onvoldoende reden om het rechtssysteem op dit punt te vergroven. De anticipatie door het openbaar ministerie op het oordeel van de rechter zal er toe leiden dat slechts in weinig gevallen de zitting zal moeten worden aangehouden om toch de getuigen op te roepen die de officier aanvankelijk heeft geweigerd.

De leden van de P.v.d.A.-fractie hebben er de nadruk op gelegd dat de weigering om door de verdachte opgegeven getuigen op te roepen, neerkomt op een redelijkheidstoetsing. Alleen in geval van willekeur zou de verdachte zich tegen de weigering van het openbaar ministerie kunnen verzetten. Het zou hier echter slechts een hoge uitzondering dienen te betreffen. De hier aan het woord zijnde leden vroegen waarom niet is gekozen voor een misbruiktoetsing (détournement de pouvoir), omdat het een rechtshandeling betreft die mogelijk in strijd met de bedoeling en de strekking van de wettelijke bevoegdheid is genomen.

Naar aanleiding hiervan merk ik op dat het wetsontwerp zo is opgezet dat in eerste aanleg de officier van justitie beziet of door het niet-oproepen van een bepaalde getuige de verdachte in redelijkheid in zijn verdediging wordt geschaad. Kan de verdachte zich niet verenigen met de beslissing van de officier van justitie, dan kan hij direct bij het begin van de terechtzitting de rechtbank vragen alsnog deze getuige op te roepen. De rechtbank beveelt dan alsnog de oproeping, doch kan hiervan afzien op dezelfde gronden als de officier van justitie. Het gaat er derhalve niet om of de rechtbank de beslissing van de officier van justitie marginaal of ten volle toetst, maar de rechtbank beoordeelt geheel opnieuw het verzoek van de verdachte moeten inwilligen (artikel 263, derde lid, en artikel 280, vierde lid, tot «tenzij»). Slechts indien de verdachte redelijkerwijs niet in de verdediging verdachte moeten inwilligen (artikel 263, derde lid, en artikel 280, vierde lid tot «ten zij»). Slechts indien de verdachte redelijkerwijs niet in de verdediging wordt geschaad, kunnen zij van dit voorschrift afwijken (bij bijgaande nota van wijzigingen wordt voorgesteld deze clausule te wijzigen in «kan worden geschaad»). Het aldus aangegeven marginale karakter van de toetsing strekt geheel ten voordele van de verdachte. De misbruiktoetsing betreft het mogelijke misbruik dat de verdachte kan maken van zijn bevoegdheid getuigen en deskundigen te doen oproepen. Omdat het hier niet gaat om het misbruik dat een orgaan van de overheid kan maken van zijn bevoegdheid, lijkt het mij minder juist te spreken van «détournement de pouvoir», nu deze term een bepaalde betekenis heeft gekregen in het administratieve recht. Deze term is evenmin van toepassing in het kader van de beslissing van de rechtbank op verzoek van de verdachte na een weigering van de officier van justitie. De rechtbank dient immers niet te beoordelen of de officier van justitie mogelijk zijn bevoegdheid heeft aangewend in strijd met de bedoeling waarvoor deze is gegeven. Ware dit wel het geval, dan zou de rechtbank tot de conclusie kunnen komen dat de officier van justitie zijn bevoegdheid niet onjuist heeft aangewend, hoewel de rechtbank zelf mogelijk op het verzoek van de verdachte anders zou hebben beslist. In het wetsontwerp is evenwel de positie van de verdachte sterker: de rechtbank beslist op zijn verzoek zelfe, zonder dat zij acht hoeft te slaan op de eerdere beslissing van de officier van justitie. Heeft echter de officier van justitie ten gunste van de verdachte beslist, dan komt de rechtbank aan een oordeel hierover niet toe.

De leden van de P.v.d.A.-fractie achtten het voor de volledigheid gewenst een uitdrukkelijke motiveringsplicht van de rechter op te nemen. Ook de leden van de C.D.A.-fractie maakten hierover een opmerking. Ik wijs er op dat de Hoge Raad blijkens zijn uitspraak van 28 november 1978 (NJ 1979, no. 150) de motiveringsplicht in het bestaande recht al aanwezig acht.

Indien de rechter niet aangeeft waarom hij het verhoor van een bepaalde getuige overbodig of nutteloos acht, handelt hij zodanig in strijd met een goede procesorde dat de niet-oproeping moet leiden tot nietigheid van het onderzoek. Zie ook het arrest van de Hoge Raad van 13 maart 1979 (NJ 1979, no. 268). Het lijkt mij juist om een dergelijke in de jurisprudentie ontwikkelde eis, ook in de wet vast te leggen. De beslissing van de rechter en de motivering vinden vanzelfsprekend hun weerslag in het proces-verbaal van de terechtzitting. In bijgaande nota van wijzigingen heb ik de motiveringsplicht neergelegd.

De aan het woord zijnde leden meenden voorts dat indien de officier van justitie als toetsende instantie gehandhaafd blijft, niet gewacht behoort te worden tot de zitting, doch bij voorbeeld de rechter in een eerder stadium zou moeten worden ingeschakeld. Zij dachten aan een regeling analoog aan artikel 184, tweede lid, van het Wetboek van Strafvordering, die de verdachte die zich in voorlopige hechtenis bevindt de bevoegdheid geeft een gerechtelijk vooronderzoek te vragen. Verder dachten deze leden aan de mogelijkheid van het bezwaarschrift tegen de dagvaarding, zoals naar hun oordeel Melai in een noot onder het arrest van de Hoge Raad (van 14 januari 1975, NJ 1975, no. 207) in ander verband zou hebben geopperd.

Ik begrijp het betoog van de annotator als een pleidooi voor een voorfase *voor het eigenlijke strafproces, waarin een andere rechter dan de strafrechter* bepaalt op basis van welke bewijsmiddelen het strafgeding wordt gevoerd. Na afloop hiervan zou dan de officier van justitie nog in de gelegenheid kunnen zijn van vervolging af te zien, terwijl de strafrechter niet belast wordt met kennis over de concrete strafzaak waarmee hij geen rekening mag houden bij de beoordeling van de strafbaarheid en strafwaardigheid van het telastegelegde feit, en van de verdachte. Lees ik het goed, dan acht de annotator het bezwaarschrift tegen de dagvaarding voor het hierbedoelde doel ongeschikt. Wat er verder van dit pleidooi ook moge zijn, de huidige belasting van de rechterlijke macht en de beperkte financiële middelen om hieraan tegemoet te komen, laten niet toe een extra procedure als voorfase in te lassen ten einde de omvang en de aard van de bewijsmiddelen te toetsen, nog afgezien van de vertraging van de procedure in strafzaken die daarvan het gevolg kan zijn. Overigens lijkt het mij voor wat het onderhavige wetsontwerp betreft ook niet nodig, omdat het de rechter te allen tijde vrij staat en naar mijn oordeel ook vrij moet staan om te trachten nader bewijs te krijgen, hetzij ten voordele, hetzij ten nadele van de verdachte. Zelfs al zou in een voorfase door een rechter zijn beslist dat bepaalde getuigen die de verdachte heeft opgegeven niet behoeven te worden opgeroepen, dan nog zou naar mijn oordeel de strafrechter in het hoofdgeding de vrijheid moeten hebben, mocht dit nadien nodig blijken, deze getuigen alsnog op te roepen. Er is onder deze omstandigheden daarom geen enkele reden hierover al in voorfase te beslissen, bij voorbeeld in een gerechtelijk vooronderzoek op verzoek van de verdachte. Het ligt bovendien voor de hand dat de rechtbank indien zij de handelwijze van de officier van justitie niet zou kunnen billijken, de verdachte verwijst naar de terechtzitting, ten einde aldaar alsnog te besluiten tot oproeping of dagvaarding van de getuige waar het om gaat.

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen naar de beweegredenen om de nietigheid te beperken tot niet-nakoming van de voorschriften gegeven in de voorgestelde leden 4 tot en met 7 van artikel 280, dus vormverzuimen op de terechtzitting. Zij achtten zeer wel denkbaar dat ook de officier van justitie op straffe van nietigheid gehouden zou zijn getuigen op te roepen. Zij wezen er daarbij op dat de bevoegdheid van de verdachte om getuigen en deskundigen op te roepen en te doen horen van wezenlijke betekenis is voor ons strafproces.

Met de hier aan het woord zijnde leden ben ik van oordeel dat het hier gaat om een wezenlijk onderdeel van het strafprocesrecht. Zoals in de memorie van toelichting is uiteengezet, beoogt juist om deze reden het wetsontwerp de positie van de verdachte duidelijker te regelen, in aansluiting op de oplossingen die de jurisprudentie heeft gegeven voor de problemen

die in de praktijk zijn gerezen. Nietigheid als gevolg van vormverzuimen van de officier van justitie laat zich slechts vertalen als niet-ontvankelijkheid van de officier van justitie in zijn vervolging. Zoals ik reeds hierboven aangaf, ligt het naar mijn oordeel meer voor de hand het verzuim te redresseren door alsnog de getuigen op te roepen nu dat nog mogelijk is, dan om het gehele strafgeding daarop te laten stranden.

De leden van de P.v.d.A.-fractie informeerden verder of de leden van het Koninklijk Huis in strafzaken als deskundige zouden kunnen optreden zonder daartoe bij Koninklijk besluit te zijn gemachtigd. Ik wijs er op dat de ratio van artikel 226 van het Wetboek van Strafvordering verband houdt met de bijzondere plaats die de Koning, diens vermoedelijke opvolger, hun echtgenoten en de Regent innemen in de gemeenschap. Een Koninklijk besluit tot machtiging van hun optreden in rechte is onder meer nodig om eventuele vormen die daarbij in acht moeten worden genomen te geven. Ingevolge artikel 296, eerste lid, juncto artikel 294 is artikel 226 ook van toepassing met betrekking tot het horen van de daar genoemde personen als deskundige (zie A. L. Melai, Wetboek van Strafvordering, artikel 294, aant. 4).

De leden van de P.v.d.A.-fractie vroegen de aandacht voor de opmerking van de Nederlandse Orde van Advocaten over de kosten die de verdachte zelf moet dragen ingevolge artikel 1, derde lid, van de Wet tarieven in strafzaken. Deze kostenfactor zou een waarborg zijn tegen al te lichtvaardige dagvaarding op verzoek van de verdachte, welke waarborg in de thans ontworpen regeling zou kunnen komen te vervallen. Deze leden achtten het zelf moeten betalen van het z.g. getuigengeld, buiten de situatie van artikel 591 van het Wetboek van Strafvordering, een wezenlijke belemmering voor de verdediging.

Naar aanleiding hiervan merk ik op dat als de verdachte getuigen à décharge wil laten verschijnen, dan wel een deskundigenonderzoek wil laten verrichten, de officier van justitie deze dikwijls zal oproepen vanwege de justitie, zodat in dat geval de kosten voor rekening van het Rijk komen (vgl. A. L. Melai, Wetboek van Strafvordering, artikel 591, aant. 2). In de overblijvende gevallen kan, ongeacht de afloop van de zaak, de rechter aan de gewezen verdachte op diens verzoek een vergoeding toekennen voor de kosten die hij heeft gemaakt. Het criterium waaraan de rechter een daartoe strekkend verzoek toetst is of de aanwending van die kosten het belang van het onderzoek heeft gediend (artikel 591 van het Wetboek van Strafvordering). Bovendien kan de verdachte ingevolge artikel 16, eerste lid, van de Wet tarieven in strafzaken de griffier vragen bij wijze van voorschot te zijnen behoeve aan de rechthebbenden de vergoeding te betalen, vooruitlopend op een verzoek als hierboven bedoeld. Uit het vorenstaande blijkt dat slechts in weinig gevallen de getuigen à décharge ten laste van de verdachte zullen komen. Nu evenwel het voorliggend wetsontwerp uitgaat van in beginsel een verplichting van de officier van justitie de door de verdachte opgegeven getuigen op te roepen, van welke verplichting hij slechts marginaal toetsend kan afwijken, meen ik dat de mogelijkheid dat de verdachte zijn eigen getuigen moet betalen, toch een zinvolle, zij het ondergeschikte functie kan hebben. Een nieuwe mogelijkheid tot verstoring van een goede procesorde zou anders weer worden geopend. De verdachte zou immers, onbevreesd voor mogelijke financiële consequenties, een onbeperkt aantal op te roepen getuigen aan de officier van justitie kunnen opgeven. Weigert deze de oproeping bij met redenen omklede beschikking – zoals is voorgeschreven – dan kan de verdachte zijn verzoek tot oproeping op de zitting tegenover de rechter nog eens herhalen. Zou zijn verzoek immers in enigerlei instantie worden toegewezen, dan zou hij verzekerd zijn van vergoeding van de daaraan verbonden kosten door het Rijk. Een dergelijke regeling zou de deur openen voor chicanes en zou bovendien strijdig zijn met het karakter van slechts marginale toetsing, waarin het wetsontwerp beoogt te voorzien.

De leden van de fractie van het C.D.A. betoonden hun instemming met de hoofdlijnen van het voorliggend wetsontwerp. Zij constateerden dat het wetsontwerp in de lijn ligt van het Europees Verdrag tot bescherming van

de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden. Zij vroegen evenwel of het nodig is vast te houden aan de getuigenlijst die in de praktijk weinig functioneel zou zijn.

Ter beantwoording van deze vraag wijs ik er op dat de getuigenlijst in het wetsontwerp een wezenlijke functie krijgt te vervullen in de bescherming van de belangen van de verdachte. Anders dan thans het geval is, heeft het niet-horen van een op de lijst geplaatste getuige immers nietigheid ten gevolge, behoudens toestemming van de verdachten en de officier van justitie. Op deze lijst worden in de voorgestelde regeling de getuigen gebracht

a. die de officier van justitie op eigen initiatief of op verzoek van de verdachte heeft opgeroepen of gedagvaard;

b. de getuigen die alsnog op verzoek van de verdachte door de rechtbank worden opgeroepen of gedagvaard;

c. de getuigen die op de zitting (vrijwillig) zijn verschenen, tenzij de rechtbank van hun verhoor afziet.

Het lijkt mij wenselijk dat er een duidelijk inzicht bestaat in de getuigen van verschillende procedure herkomst, die moeten worden gehoord. De lijst van getuigen dient daartoe. Het zou denkbaar zijn voor al deze categorieën afzonderlijk te bepalen dat zij op straffe van nietigheid worden gehoord. Naar mijn oordeel zouden dan evenwel twee procedures door elkaar heen gaan lopen die door het voorschrift van de lijst van getuigen ordelijk zijn gescheiden: eerst wordt vastgesteld welke getuigen zullen worden gehoord, daarna wordt tot het horen van hen overgegaan. Daar komt bij dat na schorsing ingevolge artikel 320 eerste lid, van het onderzoek voor onbepaalde tijd, in beginsel alle getuigen, dus van elk van de drie genoemde categorieën, wederom moeten worden opgeroepen. Zonder een zorgvuldig samengestelde getuigenlijst, zouden bij de uitvoering van dit voorschrift makkelijk fouten kunnen worden gemaakt (zie ook A. L. Melai, Wetboek van Strafvordering, artikel 320, aant. 2 en HR 30 november 1971 (72 026), DD 1972, blz. 142). De voorstellen op dit punt van de Commissie partiële herziening strafvordering, zijn bij het openbaar ministerie nauwelijks op enige tegenspraak gestuit. Ik verwijs in dit verband verder nog naar mijn antwoord hieronder op een overeenkomstige vraag van de leden van de D'66-fractie.

De leden van de C.D.A.-fractie zouden verder mijn mening willen horen over de gedachte ook de rechter voor te schrijven dat hij een weigering om een getuige op te roepen, motiveert. Nu de Hoge Raad heeft aangegeven een dergelijke motivering nodig te achten, blijkt het mij juist deze eis ook in de wet vast te leggen. Ik moge verwijzen naar mijn antwoord hierboven op een overeenkomstige vraag van de leden van de P.v.d.A.-fractie.

De leden van de fractie van de V.V.D. konden zich eveneens verenigen met het hoofdbeginsel van het wetsontwerp, te weten dat de officier van justitie verplicht is de door de verdachte opgegeven getuigen te dagvaarden. Zij achtten het in overeenstemming met een goede procesorde en met het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, dat in uitzonderingsgevallen van dit beginsel kan worden afgeweken. Zij constateerden met instemming dat het wetsontwerp de verdachte indien van deze mogelijkheid wordt gebruik gemaakt, waarborgen heeft. Deze leden hadden geen vragen die in dit hoofdstuk beantwoording behoeven.

De leden van de fractie van D'66 verwelkomden het wetsontwerp als een goede aanzet tot het opheffen van enige lacunes in de bestaande wetgeving. Zij constateerden dat enerzijds de verdachte daarin de gelegenheid krijgt de hem toekomende rechten ook te verwerkelijken, anderzijds de rechter de instrumenten krijgt om een behoorlijke procesorde te verzekeren. De hier aan het woord zijnde leden vroegen in dit verband naar mijn oordeel over het voorstel van mr. J. M. Reijntjes in een van zijn publikaties tot

afschaffing van de getuigenlijst. Voor een antwoord moge ik deze leden in de eerste plaats verwijzen naar mijn reactie hierboven op een overeenkomstige vraag van de leden van de C.D.A.-fractie. De getuigenlijst, hoewel wellicht niet strikt nodig, verzekert een ordelijk verloop van het proces en onderscheidt de fase in het proces waarin wordt vastgesteld welke getuigen zullen worden gehoord van de fase waarin het feitelijk onderzoek naar het ten laste gelegde plaatsvindt. Nu het wetsontwerp, anders dan in het bestaande recht, onjuistheden in de eerste fase met nietigheid bedreigt, is de getuigenlijst te meer van belang geworden. Ik wijs nog op de omstandigheid dat in geval van schorsing van het onderzoek in beginsel alle getuigen wederom moeten worden opgeroepen. Uitvoering van dit voorschrift is niet wel mogelijk zonder een met zorg samengestelde getuigenlijst.

De leden van de fractie van de S.G.P. stemden eveneens in met de strekking en de opzet van het wetsontwerp gezien de geconstateerde leemten in de wetgeving. Op enige punten waren echter bij hen enige vragen gerezen. Zo bepleitten zij de zinsnede «de verdachte (redelijkerwijs) niet in de verdediging wordt geschaad» te wijzigen in «de verdachte (redelijkerwijs) niet in de verdediging *kan* worden geschaad». Vaak zal immers pas in de loop van het proces de nutteloosheid of overbodigheid van het horen van bepaalde getuigen blijken, zo betoogden zij.

In antwoord op deze vraag wijs ik er op dat het wetsvoorstel in de term «redelijkerwijs» tot uitdrukking tracht te brengen dat, voor zover te voorzien, de verdachte van een weigering geen schade zal ondervinden. In hoeverre dit daadwerkelijk het geval zal zijn, valt uiteraard pas achteraf te beoordelen. Alsdan kan de rechtbank overigens alsnog met gebruikmaking van artikel 315 van het Wetboek van Strafvordering de getuige oproepen. De wijziging die de hier aan het woord zijnde leden bepleitten, brengt ook naar mijn oordeel echter beter de bedoeling van het wetsontwerp tot uitdrukking. In bijgaande nota van wijzigingen heb ik daarom hun suggestie gaarne overgenomen.

De leden van deze fractie vroegen voorts mijn oordeel over een mogelijke motiveringsplicht voor de rechter. Naar aanleiding van een overeenkomstige vraag van de leden van de fracties van de P.v.d.A. en het C.D.A., nam ik deze gedachte reeds over in de bijgaande nota van wijzigingen. Voor de motivering moge ik verwijzen naar het antwoord op de vragen van deze fracties. Een overeenkomstige eis te stellen aan de toepassing van artikel 319, derde lid, acht ik niet nodig, omdat in de regel in de praktijk zal blijken waarom van hernieuwde oproeping wordt afgezien. In de enkele gevallen dat hierover twijfels zouden kunnen bestaan, zal de rechtbank het tot de beginselen van een goede procesorde rekenen ook zonder wettelijke verplichting haar beslissing te motiveren (zie ook het eerder genoemde arrest van de Hoge Raad, NJ 1979, no. 150).

Voorts vroegen de leden van de S.G.P.-fractie of er actuele gebeurtenissen ten grondslag liggen aan de voorgestelde wetswijziging voorzover deze mede betrekking heeft op de positie van de leden van het Koninklijk Huis. Deze vraag wordt ontkennend beantwoord. Slechts in de doctrine werd deze positie aan de orde gesteld (zie Melai, Wetboek van Strafvordering, aant. 1 op artikel 226).

Ten slotte informeerden de leden van de S.G.P.-fractie in hoeverre thans de rechtbank- en de kantongerechtsprocedure ten aanzien van de dagvaarding of oproeping van getuigen gelijkgetrokken zijn. Ik wijs er op dat dit niet geheel het geval is. In de kantongerechtsprocedure kunnen ingevolge artikel 390 getuigen door de ambtenaar die het feit heeft opgespoord worden uitgenodigd om ter terechtzitting te verschijnen, indien de zaak door oproeping van de verdachte ter terechtzitting aanhangig is gemaakt. Verder kan het openbaar ministerie getuigen, deskundigen en tolken mondeling oproepen of doen oproepen ingevolge artikel 391. In artikel 373 is voor de politierechter een soortgelijke regeling getroffen. In geval van vervolging voor de rechtbank dient de oproeping daarentegen in ieder geval schriftelijk plaats te vinden, indien de officier van justitie niet al de

getuige dagvaardt. Ik moge in dit verband ook verwijzen naar de laatste drie alinea's van hoofdstuk 2 van de memorie van toelichting. De afwijkende regeling voor het oproepen van getuigen in de genoemde procedure vindt zijn grondslag in de lichtere aard van de delicten die daarbij worden berecht. Het is in het algemeen gewenst dat het gewicht van de procedure in overeenstemming is met het gewicht van de zaken die worden behandeld.

Artikelen

Artikel I, onder A

De leden van de fractie van de V.V.D. vroegen of in het voorgestelde artikel 260 van het Wetboek van Strafvordering en in andere artikelen niet de mogelijkheid zou moeten worden geopend een getuige of deskundige mondeling, eventueel telefonisch, op te roepen. In de praktijk zou deze methode ook nu al worden toegepast.

Naar aanleiding hiervan merk ik op dat ook de bestaande tekst van artikel 260 spreekt van schriftelijk oproepen. Strikt genomen zou dit niet nodig zijn, daar artikel 585 voorschrijft dat kennisgeving van gerechtelijke mededelingen, tenzij de wet anders bepaalt of toelaat, geschiedt door toezending van een gewone of aangetekende brief. Deze kennisgevingen moeten daarom schriftelijk geschieden. Een oproeping is zo een kennisgeving. In artikel 320 is bij voorbeeld van oproeping sec sprake, die derhalve schriftelijk dient plaats te vinden. Van de mogelijkheid een kennisgeving ook mondeling te doen heeft de wetgever gebruik gemaakt in de artikelen 373, tweede volzin, en 391, waarbij voor de procedure voor de politierechter bij ontdekking op heterdaad, alsmede voor de kantongerechtsprocedure is bepaald dat de officier van justitie getuigen mondeling kan doen oproepen. Het systeem van de wet is kennelijk dat bij de zaken die de rechtbank behandelt de getuigen schriftelijk worden opgeroepen, terwijl bij de kantongerechtszaken en sommige politierechterzaken de mogelijkheid bestaat dit ook mondeling te doen. Dit is in overeenstemming met het beginsel dat de procedure dient te zijn aangepast aan het gewicht van de zaak. Ik zie onvoldoende aanleiding op de uitwerking van dit beginsel in het verleden door de wetgever wat dit betreft terug te komen. Waar in de praktijk de getuigen of deskundigen mondeling – bij voorbeeld telefonisch – worden uitgenodigd ter zitting van de rechtbank aanwezig te zijn, is hieraan niet de sanctie verbonden van artikel 192 of 444 van het Wetboek van Strafrecht. De uitnodiging is vergelijkbaar met die welke de politie ingevolge de artikelen 373, eerste volzin, en 390, eerste lid, tot de getuige kan richten. Deze is dan niet verplicht te verschijnen. Ik kom hier nog op terug in mijn antwoord op vragen over artikel I, onder B.

Artikel I, onder B

De aan het woord zijnde leden vroegen naar de betekenis van de woorden «met inachtneming van de bepaling van artikel 260, tweede lid» in het voorgestelde artikel 263. Zij waren van oordeel dat deze verwijzing niet mogelijk is omdat artikel 260, tweede lid, gaat over de dagvaarding van de verdachte die in tijd eerder dient plaats te vinden dan het moment waarop de verdachte ingevolge artikel 263 de getuigen die hij gedagvaard wil zien, behoeft op te geven. Zij waren van oordeel dat de bewuste zinsnede beter zou kunnen worden geschrapt.

Naar aanleiding hiervan merk ik op dat deze zinsnede in dezelfde betekenis in het bestaande artikel 263 reeds voorkomt zonder aanleiding te hebben gegeven tot grote moeilijkheden. Artikel 260, tweede lid (oud en nieuw), bepaalt welke gegevens omtrent de getuigen en deskundigen de officier van justitie aan de verdachte bij gelegenheid van diens dagvaarding dient mee te delen. Artikel 263, tweede lid (oud en nieuw), bepaalt dat de verdachte deze zelfde gegevens dient op te geven aan de officier van justitie, indien hij van zijnentwege getuigen en deskundigen dagvaardt, of – in de nieuwe wettekst – opgeroepen wil zien. Het blijkt uit deze regeling

dat de officier van justitie uiteraard niet de door de verdachte opgegeven getuigen en deskundigen kan vermelden bij diens dagvaarding. De verdachte wordt immers blijkens het nieuwe artikel 260, derde lid, op deze bevoegdheid bij zijn dagvaarding opmerkzaam gemaakt. De woorden «met inachtneming van de bepaling van artikel 260, tweede lid» hebben derhalve uitsluitend betrekking op het voorschrift omtrent de wijze van aanduiding van de getuigen en deskundigen.

De aan het woord zijnde leden wezen er voorts op dat de bevoegdheid van de verdachte om getuigen en deskundigen op te geven aan de officier van justitie, ook toekomt aan diens raadsman. Zij vroegen of, wanneer het verzoek van de raadsman uitgaat, een aangetekende brief noodzakelijk is. In de praktijk zou dit ook thans niet gebeuren en geen aanleiding geven tot problemen.

Naar aanleiding hiervan merk ik op dat de voorgestelde bepaling op dit onderdeel niet afwijkt van de bestaande. Indien een raadsman, anders dan de wet voorschrijft, niet bij aangetekende brief doch eenvoudigweg schriftelijk de officier van justitie de vanwege de verdachte te dagvaarden getuigen opgeeft, zal de officier van justitie hieraan als regel niet de consequentie verbinden dat hij geen gevolg geeft aan een dergelijk verzoek. Daarom geeft deze handelwijze in de praktijk geen aanleiding tot problemen. De bestaande wettekst beoogt kennelijk discussie uit te sluiten indien het verzoek de officier van justitie niet heeft bereikt. De verdachte kan dan immers niet aantonen dat hij de brief inderdaad heeft verzonden. Nu hierover in de praktijk weinig problemen blijken te bestaan, zie ik geen aanleiding tot wijziging van het bestaande systeem.

Deze leden vroegen vervolgens of het niet wenselijk zou zijn voor te schrijven dat tegelijkertijd met de opgave aan de officier van justitie van de te horen getuigen en deskundigen ook de griffier van de rechtbank wordt geïnformeerd. Het zou wenselijk zijn dat de rechtbank tijdig op de hoogte is welke getuigen kunnen verschijnen. Mij lijkt aan dit voorstel het bezwaar van extra administratieve rompslomp verbonden, zonder dat de voordelen ervan er tegenop wegen. De rechtbank krijgt daarmee immers toch geen totaaloverzicht van de te horen getuigen. De verdachte behoudt immers het recht onaangekondigd getuigen ter zitting mee te brengen (artikel 280, derde lid oud en zesde lid nieuw).

De hier aan het woord zijnde leden meenden dat het mogelijk zou moeten zijn getuigen en deskundigen telefonisch op te roepen, in plaats van schriftelijk, zoals thans is voorgeschreven en in het voorliggend wetsontwerp wordt gehandhaafd. Zoals ik hierboven naar aanleiding van vragen over artikel I, onder A, reeds heb uiteengezet heeft de wetgever op verschillende wijzen uitwerking gegeven aan het beginsel dat bij eenvoudiger zaken ook een eenvoudiger procedure past. Bij kantongerechtszaken en in sommige politierechterzaken kan de oproeping van getuigen mondeling plaatsvinden. Het niet-voldoen hieraan is strafbaar, zoals ik al aangaf. Bij zaken die voor de meervoudige kamer worden aangebracht, meende de wetgever kennelijk dat een zwaardere procedure is vereist: de getuige dient schriftelijk te worden opgeroepen. In dergelijke zaken treedt de strafrechtelijk gesanctioneerde verschijningsplicht pas in, indien de getuige een document ontvangt. Een mondelinge of telefonische uitnodiging om te verschijnen, staat dan niet onder de doem van een strafbedreiging. De getuige moet erop kunnen vertrouwen dat in rechtbankzaken de verschijningsplicht pas intreedt wanneer aan minimale vormvereisten is voldaan. Deze regeling acht ik zinvol. Daarom zou ik haar willen handhaven.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen of het niet zinvol zou kunnen zijn om voor te schrijven dat de officier van justitie een eventuele weigering om door de verdachte getuigen op te roepen, aanstonds ook kenbaar maakt aan de rechtbank opdat deze zich kan voorbereiden op een mogelijk herhaald verzoek van de verdachte op de terechtzitting. Deze suggestie zou ik willen ontraden. De rechtbank zou dan informatie krijgen over een aangelegenheid die wellicht in het geheel niet aan haar oordeel zal worden onderworpen. In het algemeen neemt de rechter pas kennis van stukken wanneer zijn oordeel daarover wordt gevraagd. Het lijkt mij minder juist op dit beginsel in dit geval een uitzondering te maken. De daaraan verbonden

administratieve werkzaamheden wegen naar mijn oordeel niet op tegen de mogelijk voordelen. Bovendien zou een dergelijk voorschrift tot de ongerijmdheid leiden, dat de rechtbank eerder kennis draagt van de getuigen die niet, dan die wel zijn opgeroepen. Deze laatsten immers worden haar pas bekend indien de officier van justitie aan het begin van de terechtzitting ingevolge artikel 280, tweede lid, de lijst van getuigen overlegt.

De hier aan het woord zijnde leden vroegen over dit artikellid ten slotte of in plaats van de woorden «dat de verdachte niet in de verdediging wordt geschaad» niet beter zou kunnen worden gesproken van «*zijn* verdediging». Zij verwezen in dit verband naar de bestaande artikelen 375 en 394 en meenden dat door deze tekst beter tot uitdrukking wordt gebracht dat het hier gaat om de verdediging in het algemeen. Ik wijs in dit verband op artikel 55 van de Wet op de economische delicten, waar ook gesproken wordt van «de» verdediging. Uit een oogpunt van eenheid van redactie binnen het Wetboek van Strafvordering, ben ik evenwel bereid deze suggestie over te nemen. In bijgaande nota van wijzigingen heb ik deze opgenomen.

Artikel I, onder D

De leden van de V.V.D.-fractie meenden dat in het voorgestelde artikel 280, derde lid, voor de woorden «opgegeven getuigen» de woorden «op de voet van het bepaalde in artikel 263, tweede lid» zouden moeten worden opgenomen, ten einde te voorkomen dat een op onjuiste wijze opgegeven getuige op de lijst zou moeten worden geplaatst. Ik meen dat in het voorgestelde vierde lid reeds voldoende tot uitdrukking komt dat de rechtbank is gehouden de getuigen die overeenkomstig artikel 263, tweede lid, door de verdachte zijn opgegeven, alsnog te doen oproepen en op de lijst te doen plaatsen. De voorgestelde toevoeging zou de voorgestelde regeling niet inhoudelijk wijzigen en ik acht haar derhalve overbodig.

Deze leden meenden verder dat verzuimd zou zijn te spreken over «deskundigen». Ik wijs er echter op dat artikel 296 onder meer de hier aan de orde zijnde bepaling ook op hen van toepassing verklaart.

Verder waren deze leden van oordeel dat in het voorgestelde derde lid achter het woord «oproeping» dient te worden gelezen «van die getuigen of deskundigen». Deze suggestie heb ik overgenomen in bijgaande nota van wijzigingen, met dien verstande dat ik de toevoeging heb beperkt tot de woorden «van die getuigen». Ingevolge het reeds genoemde artikel 296, zijn hieronder mede begrepen de deskundigen. Evenzo heb ik overgenomen het voorstel om in het vierde lid te spreken van «niet in zijn verdediging *kan* worden geschaad», alsmede het voorstel ook voor de rechter een motiveringsplicht in te voeren. De gemotiveerde beslissing tot afwijzing van het verzoek om bepaalde getuigen op te roepen zal de griffier uiteraard in het proces-verbaal moeten opnemen. Aldus kan de rechter in hoger beroep kennis nemen van de beslissing en haar motivering. De overige vragen van deze leden vinden reeds in het voorgaande hun beantwoording.

Artikel I, onder I

De leden van de V.V.D.-fractie meenden dat de motiveringsplicht om praktische redenen niet voor de kantonrechter zou hoeven gelden. De beslissing zou echter wel in het proces-verbaal moeten worden opgenomen. Met dit oordeel ben ik het eens.

Artikel I, onder K en M

De aan het woord zijnde leden bepleitten in de voorgestelde artikelen 375 en 394 de mogelijkheid te openen dat de verdachte of diens raadsman reeds voor de terechtzitting uitstel van de behandeling der zaak verzoekt. De artikelen 375 en 394 (oud en nieuw) schrijven voor dat de verdachte bij zijn eerste verschijning op de terechtzitting in het belang van zijn verdediging uitstel kan verzoeken.

Ik wijs erop dat de artikelen 375 en 394 (oud en nieuw) leges speciales zijn ten opzichte van artikel 277, dat in beginsel een onafgebroken onderzoek ter terechtzitting voorschrijft. Voordat de verdachte op de zitting verschijnt, kan hij echter ingevolge artikel 328 of zijn raadsman ingevolge artikel 331 de rechtbank verzoeken gebruik te maken van haar bevoegdheid ingevolge artikel 272 om een nieuwe datum voor het onderzoek te bepalen. De rechtbank is in de beoordeling van dit verzoek dan niet beperkt tot de vraag of het uitstel gegrond is in het belang van de verdediging van de verdachte. Ingevolge de artikelen 367, tweede lid, en 398 heeft de politierechter respectievelijk de kantonrechter eveneens deze bevoegdheid. Een afzonderlijke regeling lijkt daarom voor hen niet nodig.

Artikel I, onder P

De hier aan het woord zijnde leden meenden dat in artikel 580 ook «deskundigen» aan het voorgestelde derde lid zouden moeten worden toegevoegd.

Ik wijs er op dat ook in de bestaande bepaling de deskundige niet voorkomt. Anders dan ten aanzien van artikel 280, derde lid, is op artikel 580 (oud en nieuw) het bestaande artikel 296 niet van toepassing. Dit artikel verklaart de bepaling in Titel VI van het Tweede Boek van het Wetboek van Strafvordering, voor zover betrekking hebbend op getuigen, van overeenkomstige toepassing op deskundigen. Artikel 280 staat wel in deze titel, artikel 580 echter niet. Artikel 581, verklaart weliswaar Titel VI van het Tweede Boek van overeenkomstige toepassing, doch uitsluitend wat betreft het onderzoek en de beslissing. Ik meen dat hieronder niet de oproeping van deskundigen kan worden verstaan, nu deze oproeping is geregeld in de artikelen 260 en 263 in Titel V, waar uitdrukkelijk getuigen en deskundigen naast elkaar worden genoemd. Artikel 580 spreekt slechts over de oproeping van getuigen en verwijst slechts voor wat *hun* oproeping betreft naar de artikelen 260 en 263.

De afwezigheid van de deskundige in artikel 580 vindt waarschijnlijk zijn oorsprong daarin, dat in 1921 – het artikel is laatstelijk in 1935 gewijzigd, doch niet op dit punt – de stand der wetenschap de identificatie van personen nog niet goed mogelijk maakte. De wetsgeschiedenis geeft hierover echter geen uitsluitsel. Overigens verklaart artikel 581 onder meer artikel 315 van overeenkomstige toepassing, zodat de rechtbank, indien zij dit nodig acht, toch deskundigen kan oproepen.

Hoewel het voorliggend wetsontwerp niet beoogde op dit punt een wijziging tot stand te brengen, biedt de vraag van deze leden de gelegenheid de wet meer in overeenstemming te brengen met de eisen des tijds. Het is immers zeer wel denkbaar dat de tegenwoordige wetenschap, langs bij voorbeeld dactyloscopische weg of door bloedonderzoek, een bijdrage kan leveren aan de vaststelling van de identiteit van een aangehouden persoon die ontkent de veroordeelde te zijn. Het lijkt daarom goed de rechter in dezen meer armslag te geven. Bij bijgaande nota van wijzigingen heb ik derhalve het wetsontwerp aangepast, waarbij ook het tweede lid, van artikel 580 niet buiten beschouwing kan blijven.

Slotopmerkingen

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen ten slotte aandacht voor de positie van de getuigen zelf. Zij vroegen zich met de Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak af of de getuigen niet de bevoegdheid zouden moeten hebben om onder opgaaf van redenen bezwaar te maken tegen hun verschijning ter terechtzitting. De rechtbank zou dan het belang van de verdachte om een getuige te horen, moeten kunnen afwegen tegen het belang van de getuige om niet ter terechtzitting te hoeven verschijnen. De motivering in de memorie van toelichting (blz. 4) dat de mogelijkheid tot een dergelijke afweging de positie van de verdachte geweld zou aandoen, heeft deze leden niet overtuigd.

Ik onderken dat er een bijzonder spanningsveld is gelegen tussen enerzijds het belang van de verdachte bij zijn verdediging, anderzijds het belang van de getuige bij de verhulling van zijn identiteit. De Nederlandse Vereniging voor Rechtspraak heeft mij bij haar brief van 9 maart 1983 het rapport «De bedreigde getuige» toegezonden. Dit rapport is opgesteld door een werkgroep van de afdeling Strafrechtspraak van de Vereniging en bevat onder meer voorstellen op wetgevend terrein. De brief, het rapport en een weergave van de bespreking ervan in de jaarvergadering van de genoemde afdeling op 9 oktober 1982, zijn opgenomen in «Trema exclusief» nr. 7, een uitgave van de Vereniging van mei 1983. Een punt van bijzonder belang lijkt mij de vraag of een ontworpen regeling ter zake kan worden geacht in overeenstemming te zijn met het Europees Verdrag van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, met name met artikel 6 van dit verdrag. Ik meen hierover geen standpunt te kunnen innemen zonder het advies van de Commissie partiële herziening strafvordering.

De Minister van Justitie,
F. Korthals Altes